ARTA

TÂRGOVIŞTE ÎN ARTA PLASTICĂ

MARILENA MARIAN

Târgovişte, veche aşezare valahă şi cetate de scaun a Ţării Româneşti, oraş cu bogate tradiţii istorice şi culturale, a reprezentat, după cum este bine cunoscut, sursa de inspiraţie pentru mulţi dintre artiştii români ai condeiului şi penelului. În ceea ce priveşte mărturia artelor plastice, din cercetările pe care le-am intreprins rezultă că ea debutează, prin opere cunoscute şi depozitate în diverse colecţii, cel mai târziu în secolul al XIX-lea. Deţinem, în patrimoniul muzeelor prahovene, asemenea mărturii, pe cât de interesante, pe atât de pitoreşti.

Astfel stând lucrurile, îngăduiţi-mi să înfăţişez, pe scurt, ce putea vedea pictorul sau gravorul din secolul trecut, în Târgoviştea contemporană lui, folosindu-mă de un text scris în 1899 de învăţătorul dâmboviţean Ion Mihăilescu şi publicat în revista *Albina*, a cărei colecţie este pe cale de a fi achiziţionată de Muzeul de istorie şi arheologie al judeţului Prahova. Textul beneficiază, între altele, de savoarea inimitabilă a stilului literar sau epistolar al epocii, precum şi de meritele unui autor înclinat spre istorie şi detaliu.

„În partea stângă a Ialomiţei, pe o câmpie dintre cele mai admirabile, se găseşte situată vechea capitală a Munteniei, Târgoviştea. ... unul dintre monumentele Târgoviştei, care îi face laudă atât ei, cât şi ţărei întregi, este palatul marelui voevod Mateiu Basarab. ... aici marele voevod avu locuinţă 21 ani. ... Un alt monument, care datează tot de pe vremea marelui voevod, este şi Chindia, turn înalt ca de 50 de metri, din al cărui vârf în vechime străjuiau soldaţi ca să nu vie pe neaşteptate duşmanii. De aici, de lângă turn, aruncându-ţi o privire în partea de răsărit, vezi biserica Stelea, cu ale ei turle falnice. De îndată îţi aduci aminte că a fost zidită de Vasile Lupul, în urma tractatului încheiat cu Mateiu şi acesta, ca semn că toate urile şi certurile dintre ei vor înceta, dar totul fuse zadarnic, căci Vasile rupse condiţiile alianţei făcute, iar ei deveniră iarăşi în duşmănie.

Tot de aici, de lângă Chindia, aruncându-ţi privirea spre partea de Miazănoapte, vezi mănăstirea Dealu, ca la patru chilometri, aşezată pe o poiană în vârful unui deal, şi ale cărei turle falnice se înalţă mândre deasupra Târgoviştei.

Prin câte nenorociri avu de trecut şi această mănăstire! De câte ori a fost bombardată de duşmani, astăzi însă se găseşte în stare bună. Înlăuntrul ei se găsesc depuse, ca veşnică amintire, osemintele capetelor marelui voevod Mihaiu şi al lui Radu cel Mare, precum şi osemintele sorei lui Radu cel Mare, cari se vor păstra acolo ca semn de reamintire neamurilor cum că în acest oraş a fost locul de domnie al lor. Nu trebuie uitat, însă, că acest oraş este patria şi locul de naştere a marilor scriitori Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, renumitul fabulist, precum şi Eliade Rădulescu, marele bărbat care a luptat în toate ramurile pentru redeşteptarea ţărei noastre din letargia în care zăcea."

O plăcută surpriză a fost să regăsesc în colecţiile Muzeului de istorie şi arheologie din Ploieşti două lucrări înfăţişând peisaje târgoviştene din secolul trecut, chiar dacă sub semnătura unor autori străini. Prima este o litografie pe hârtie, intitulată „Ruines du Palais des Princes Targovitschz" şi semnată de Michel Bouquet, după cum se specifică expres în inscripţia din partea stângă jos, astfel: *Dessine d'apres nature par Michel Bouquet. Lithographie par monsieur Ciceri, Paris, Goupil et Vilert, 15, Boulevard Montmartre et 7, rue de Lancry.*" Cealaltă este o acuarelă pe hârtie, înfăţişează ruinele palatului de la Târgovişte şi este semnată *Doussault.*

În acelaşi registru, al graficii, dar dintr-o perioadă ulterioară – în jurul anului 1935 – deţinem două desene semnate de Tantzi Iliescu Mihăilescu, care reprezintă o stradă din Târgovişte şi Halele din acelaşi oraş.

În ceea ce priveşte pictura, Muzeul de artă din Ploieşti păstrează în colecţii o interesantă lucrare semnată de Bob Bulgaru, despre care – plasând-o în contextul evoluţiei artistice a pictorului – criticul de artă Vasile Drăguţ spunea: *„Pictorul avea o mare disponibilitate stilistică; în acelaşi an, 1937, de pildă, se dovedea încă atras de notaţia impresionistă a luminii care se reverberează în frunzişuri şi se reflectă în pereţii coloraţi ai caselor, ca în lucrarea* **Târgoviştea văzută din turnul Chindiei** ".

Dar „marele maestru" al peisajului târgoviştean avea să fie cel ce a reprezentat cu o vigoare şi un har inegalabile unul din filoanele magistrale ale plasticii româneşti dintre cele două războaie – Gheorghe Petraşcu. În mare măsură, aceasta se datoreşte împrejurării fericite că pictorul a deţinut o locuinţă în Târgovişte, în strada Narciselor, pe care o frecventa deseori.

În colecţiile Muzeului de artă din Ploieşti se află lucrările „Peisaj la Târgovişte" şi „Portal de mânăstire". În afara acestora, însă, lucrările dedicate Târgoviştei de către Petraşcu, în număr mult mai mare, sunt răspândite în colecţii din ţară, cu o densă concentrare la Muzeul Naţional de Artă din Bucureşti.

Permiteţi-mi să enumăr câteva dintre acestea, cu scurte comentarii după fiecare titlu.

❑ *Clopotniţa bisericii domneşti din Târgovişte*

Este un ulei pe pânză semnat şi datat 1922. Lucrarea prezintă clopotniţa bisericii domneşti, monument din secolul al XVI-lea, refăcut la exterior în secolul al XVII-lea. Tema a fost reluata de Petraşcu, în ulei, în 1927, în acuarelă, la 1922, şi în desen colorat, la 1926; în ordine, lucrările se află la Muzeele de artă din Timişoara, Cluj, şi la Cabinetul de stampe al Academiei Române.

❑ *Clopotniţa Domnească*

Este un ulei pe pânză, nedatat, dar aparţinând cu maximă probabilitate, perioadei 1922-1925, când Petraşcu pictează biserica domnească din Târgovişte şi clopotniţa veche în multiple variante. Lucrarea menţionată a fost cumpărată în 1925 de Muzeul din Arad, direct de la artist.

❑ *Zăvoi la Târgovişte*

Este un ulei pe pânză semnat şi datat 1925. În pictura românească, Nicolae Grigorescu şi Ion Andreescu, pe care artistul îi preţuia în mod deosebit, au interpretat deseori pădurea, unul cu o seninătate lirică, celălalt cu o apăsătoare melancolie. Amintirea acestor două mari personalităţi ale picturii româneşti stăruie în opera lui Petraşcu. Pădurile argintii, potrivite paletei sale, în care albul este mereu prezent, exprimă aceeaşi notă impenetrabilă de mister, caracteristică marilor săi înaintaşi.

❑ *Peisagista*

Este un ulei pe pânză semnat şi datat 1927. Lucrarea aparţine seriei de portrete realizate de Petraşcu în tinereţe. Ele sunt plasate în ambianţa peisajului de pădure. Reluate cu insistenţă între anii 1927-1930, pictate în zăvoiul Ialomiţei de la Târgovişte, ele reprezintă în mod obişnuit pe soţia, fiul sau fiica artistului.

❑ *Interior de atelier la Târgovişte*

Este un ulei pe pânză semnat şi datat 1927, aflat în proprietatea avocatului Moşescu, din Bucureşti; un interior asemănător, datat 1928, se află în colecţia doctorului Ion Baba. La Petraşcu, interioarele cuprind aproape întotdeauna – ca şi naturile moarte – elemente compoziţionale cu specific popular. Interiorul de atelier de la Târgovişte oferă un asemenea exemplu; este, de asemenea, evidentă

concepţia clasică cu privire la organizarea spaţiului, ale cărui valenţe de perspectivă sunt completate cu peisajul văzut prin fereastră.

❑ *Casă veche din Târgovişte*

Lucrarea, datată 1927, are cel puţin variantele: „Casă părăsită", din 1933, „Casa cu acoperiş roşu", din 1937, „Casa din Târgovişte", datată 1937, ca şi multe altele.

Motivul atât de des reluat este casa preotului Augustin din Târgovişte.

Adăugând, la cele menţionate, şi numeroasele lucrări şi variante aflate în diferite colecţii din ţară, putem aspira la o monografie peisagistică a Târgoviştei interbelice, semnată de la un capăt la altul de Gheorghe Petraşcu, acest mare îndrăgostit de frumuseţile vechii cetăţi de scaun a Ţării Româneşti.

Împreună cu celelalte lucrări menţionate, ele se constituie ca un valoros tezaur de mărturii vizuale, încărcate de fiorul poetic al artei, despre oraşul care găzduieşte, astăzi, reuniunea noastră de comunicări.

TÂRGOVIŞTE IN FINE ARTS

Taking into account the famous princely residence of Târgovişte certified in documents of the past and the fine arts collection of the History and Archaeology Museum of Prahova county the work reveals the great interest of the artists for Târgovişte and its place in the Romanian fine arts.

The fortress is represented on canvas for the first time by foreign artists as: Bouquet and Doussault who used the dcorative art techniques.

But the main creator of Târgovişte image was the great Romanian painter Gheorghe Petraşcu who lived in that town in the inter-war period.

By technical details and short descriptions the work presents the main pictures made by the painter: „The Princely Belfry", „Studio inner side in Târgovişte", „The Landscape Paintress" etc.